

Näyttelyt palvelevat myös jalostusta

Tekstin on kirjoittanut Kennelliiton näyttely- ja ulkomuototuomaritoimikunnan puheenjohtaja Marja Talvitie

Suomen Kennelliiton järjestämä ulkomuototuomarikoulutus jakautuu useaan osaan. Sen lisäksi, että peruskoulutuksen aikana käydään läpi kennelorganisaatio ja sen säännöt, niin ennen kaikkea koiran anatomia, rakenne ja liikunta. Ulkomuototuomareiden tulee tuntee erityyppisten koirien rakenne ja siihen kuuluva terve liikunta. Jatkokoulutuksessa, eli rotukohtaisessa koulutuksessa, perehdytään kunkin rodun erityispiirteisiin rotumääritelmän puitteissa.

Käyttö määrittää ulkonäköä

Useimmilla roduilla, kääpiökoiria ehkä lukuun ottamatta, on jonkinlainen käyttökoiratausta. Rotumääritelmät ovat hyvin vanhoja ja usein sellaisten henkilöiden tekemiä, jotka ovat käyttäneet koiria eri tarkoituksiin. Tämän vuoksi koulutuksessa painotetaan aina sitä, että rotumääritelmän lukeminen ilman tietoa rodun historiasta ja käyttötarkoituksesta, on oikeastaan turhaa. Ellei tiedä näitä asioita, ei osaa tulkita rotumääritelmää oikein. Käyttötarkoitus määrää hyvin pitkälle koirien oikean rakenteen, liikuntatavan ja koiran koon. Esimerkiksi monien terriereiden, joita on käytetty ja osin vielä käytetään metsästettäessä, rintakehän suuruus ei saa ylittää määrättyjä rajoja. Sama koskee mäyräkoiria; näiden molempien pitää mahtua seuraamaan riistaa luolaan.

Usean rodun kohdalla koiran karvan laatu ja määrä on myös riippuvainen käyttötarkoituksesta. Turkin täytyy olla käyttötarkoitukseen sopiva. Esimerkiksi niitä runsasturkkisia collieita, joita maailmalla näkee, on vaikea kuvitella paimentamalla Skotlannin nummilla. Turkki haittaisi niiden työskentelyä keräämällä maastosta kaikki risut ja männynkävyt.

Koulutuksen painopisteitä

Jotkin rodun ulkonäön ylilyönnit eivät siis yleisesti ottaen johdu rotumääritelmistä, vaan siitä, että joitain piirteitä on alettu liioitella ja näistä liioitteluista on tullut tavallaan ihanteita. Siksi Kennelliiton ulkomuototuomarikoulutuksessa painotetaan aina:

EI NÄIN

- mitä suurempi sen parempi
- mitä karvaisempi sen parempi
- mitä järeämpi sen parempi
- mitä lyhyempi kuono sitä parempi
- mitä pidempi kaula sitä parempi

VAAN NÄIN

Tuomareita koulutetaan aina arvostelemaan koiria niin, että koirien ulkonäkö on mahdollisimman lähellä oikeaa, normaalia tervettä liioittelematonta alkuperää.

Jalostus ja koiranäyttelyt

Jalostusohjeet ja -säännöt määrittelevät eri rotujen osalta näiden perinnöllisiä sairauksia ja vikoja. Suomessa ollaan tässä todella pitkällä menossa terveenpään suuntaan. Näyttelyissä tuomarit kiinnittävät huomiota koirien sairaanloisiin piirteisiin, ja näin rotujärjestöt saavat tätä kautta tietoa rodun ulkomuodon tilasta. Ilman näitä näyttelyitä suuri osa koirista jäisi kokonaan tutkimatta, ja tätä tietoa ei olisi saatavilla.

Näyttelysäännöt ja rotumääritelmät ohjaavat näyttelyissä jaettavia palkintosijoja. Kansainvälinen kenneljärjestö Fédération Cynologique Internationale (jäsenmaita viidessä eri

maanosassa n. 80), jonka jäsen Suomikin on, päätti jo useita vuosia sitten, että jokaiseen rotumääritelmään lisätään lopuksi lause: *Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat hylkääviä virheitä.* Näin tuomareilla on velvollisuus kiinnittää huomiota myös terveydellisiin asioihin.

Esimerkkejä näistä edellä mainituista hylkäävistä virheistä ja niiden korjaamisista

- koirien kulmahampaiden virheelliset asennot (aiheuttaa kipua koiralle)
- koirien liian nahkaiset päät (ongelmia esimerkiksi silmille)
- yleensä liian löysä- ja runsasnahkaiset koirat kuten shar pei (joilla liioiteltuna on todella ongelmia ihossa, rotumääritelmä ei tänä päivänä enää salli liikaa nahkaa, ja tältä osin asia on jo korjaantunut)
- liian suorat takakulmaukset (chow chowlla pitää nykyään olla jo takakulmauksia niin, että koira pystyy liikkumaan normaalisti eikä enää näyttelyissä näe juurikaan sellaisia yksilöitä, joiden takakulmaukset ovat niin puutteelliset, että kinner menee niin sanotusti yli, eli kääntyy ihan väärään suuntaan)
- lyhytkuonoiset koirat, joilla selvästi on hengitysvaikeuksia liikkueessaan, jätetään palkitsematta ja syy merkitään myös arvostelulausuntoon

Näyttelyissä voidaan myös tehdä huomioita koirien käyttäytymisestä. Ulkomuotoarvostelun kesto koira kohden on lyhyt, vain muutamia minutteja, mutta siinä ajassa voi jo havainnoida koiran käyttäytymistä, nimenomaan rodunomaiselta kannalta. Käytössä on nykyään kaavake, jolla voidaan ja tulee raportoida aggressiivisen koiran käyttäytymisestä. Jos koira saa useamman huomautuksen, se suljetaan pois kokeista ja kilpailuista.

Käytös vaikuttaa hyvin pitkälti koiran menestymiseen ulkomuotoarvostelussa. Hyväluonteinen, rodunomaisesti käyttäytyvä koira on aina edukseen myös näyttelykehässä. Rodunomaisesta käyttäytymisestä esimerkkinä on seuraava: tuomarit tietävät, etteivät paimenkoirarodut koskaan ole niin ryhdikkäitä ja teräviä kuin terrierit. Eli luonteen osalta tuomareille opetetaan rodunomaista käyttäytymistä.

Luonnonmukainen terve koira

Suomen ja monen muun maan näyttelysäännöissä on lisäksi jo seikkoja, jotka vaativat rotujen esittämistä mahdollisimman luonnonmukaisessa kunnossa. Meillä Suomessa näyttelysäännössä kerrotaan, että näyttelyyn **ei saa osallistua**

- koira jolle on tehty jokin toimenpide rotumääritelmän mukaan viaksi katsottavan ominaisuuden korjaamiseksi
- koira, jonka karvapeite on värjätty tai joka on trimmattu rotumääritelmän vastaisesti, pyrkimyksenä salata esim. pitkäkarvaisuutta tai todellista karvan laatua
- koiran karvapeitteen kirsun ja ihon käsitteleminen sellaisilla aineilla, jotka vaikuttavat väriin, muotoon ja rakenteeseen on kielletty (ns. ulkoinen doping, doping-säännöt kaiken kaikkiaan ohjaavat näyttelyidenkin osalta jalostusta terveempään suuntaan, näyttelyyn ei voi osallistua sairas koira). Kennelliiton antidopingvalvontaan liittyviin asiakirjoihin voi tutustua osoitteessa www.kennelliitto.fi > Toiminta > Antidoping.

On kuitenkin huomattava trimmauksesta, että se usein suoritetaan juuri käyttötarkoituksen takia. Monet ihmiset esimerkiksi nauravat tai toiset ihailevat taidokkaasti leikattuja villakoiria. Niiden turkkien leikkaustyyli on kuitenkin alkujaan perustunut puhtaasti käyttöön. Villakoirathan ovat vedestä noutavia lintukoiria, ja koska niillä on runsas turkki, se kastuessaan tulee hyvin raskaaksi, joten viisaat metsästäjät alkoivat leikellä niiden turkkia uimisen helpottamiseksi. Karvaa jätettiin kuitenkin suojaamaan niveliä ja munuaisia. Tästä tämä tyyli. Tänä päivänä se on taidetta, mutta niinhän on meidän ihmisten hiuksetkin, kyllä niitä yritetään saada mahdollisimman kauniisti muotoilluksi.

Valvottua kasvatustyötä vai pentutehtailua

Rotukoiria ja koiranäyttelyitä harrastavat ihmiset joutuvat todella paneutumaan rotuihinsa ja niiden tarpeisiin, valvomaan kasvatustyössään terveysasioita niin fyysisen kuin psyykkisenkin ominaisuuden osalta, rekisteröimään koiransa Suomen Kennelliiton koirarekisteriin. Eli tällöin noudattamaan sääntöjä, jotka pyrkivät parantamaan koirien hyvinvointia.

Nämä tällaiset ohjelmat, jotka tuomitsevat niin rotukoirat kuin koiranäyttelytkin, ruokkivat ainoastaan sensaatiota hakevaa lehdistöä. Samalla ne lisäävät sekarotuisten rekisteröimättömien koirien kasvatusta, mitä ei mikään instanssi valvo. Toisin sanoen juuri ne lisäävät todellisuudessa pentutehtaita ja harmaata taloutta.

Hyvä harrastus

Ongelmia on toki puhdasrotuistenkin koirien ja koiranäyttelyiden piirissä, mutta ongelmat tiedostetaan ja niihin halutaan puuttua. Kun ongelmista avoimesti kerrotaan, ne voidaan korjata.

Kokonaisuudessaan kuitenkin koiraharrastus, niin näyttelyt kun kokeetkin, ovat koko perheen hyvä yhteinen harrastus. Näyttelyt antavat kaikille koirien kanssa harrastaville niin nuorille kuin iäkkäimmille iloa ja hyvää mieltä. Se kerää suuria joukkoja ja saa ihmiset ulkoilemaan ja näin hoitamaan terveyttään.

Lisätietoja ulkomuototuomarikoulutuksesta:

Kennelliiton näyttely- ja ulkomuototuomari-toimikunnan puheenjohtaja Marja Talvitie, puh. 050 440 7617